

ارزشیابی

مقدمه :

دنیای حاضر دنیای تصمیم است. پاره ای تصمیم ها در سطح ملی و جهانی گرفته میشود، برخی از تصمیم ها به اشیاء ارتباط دارد، اما بسیاری از تصمیم ها به مردم مربوط میشود، یا به صورت انفرادی یا به صورت گروهی. اینها تصمیم هائی است که به نحوی با اندازه گیری و سنجش های روانی و تربیتی ارتباط پیدا می کند، که در این راستا نقش استاد، مشاور، روان شناس و مسئولین آموزشی به خوبی مشخص است به گونه ای که با کمک به آنها به منظور رسیدن به مرحله تصمیم گیری کمک می نمایند. در این راستا اندازه گیری نقش پیدا می کند. نقش روشهای اندازه گیری آن است که اطلاعاتی بدست دهد تا برپایه آن بتوان تصمیم های منطقی، مناسب و متکی بر اصول صحیح اتخاذ کرد.

اندازه گیری در هر زمینه اطلاعاتی را در باره خصیصه ای معین فراهم می سازد که اغلب برای پیش بینی پدیده های مربوط به آن خصیصه مفید واقع می شود.

بنابراین هدف اندازه گیری همواره کسب اطلاعات در باره خصیصه های اشیاء، ارگانیزم یا رویدادها است. نتایج اندازه گیری همواره منجر به توصیف پدیده مورد اندازه گیری می شود و تفسیر این نتایج نیز در بیشتر موارد نوعی پیش بینی فراهم می آورد.

تعریف اندازه گیری :

اندازه گیری؛ توصیف کمی از رفتار یا توانایی های فراگیران است.

تعریف ارزشیابی :

ارزشیابی فرآیندی منظم برای تعیین و تشخیص میزان پیشرفت فراگیران در رسیدن به هدفهای تربیتی است. جنبه های فرآیند منظم و هدفهای تربیتی در این تعریف حائز اهمیت هستند. منظور از فرآیند یا فعالیت منظم این است که ارزشیابی در تعلیم و تربیت باید بر طبق یک برنامه و روال منظم انجام گیرد. از این لحاظ مشاهدات بدون نظم و ترتیب رفتار فراگیران را نمی توان ارزشیابی به حساب آورد. در این مقوله کاربرد هدفهای تربیتی

در تعریف ذکر شده حاکی از این است که در ارزشیابی تعلیم و تربیت حتما هدفهای تربیتی باید از قبل مشخص شده باشند و ارزشیابی بر این هدف ها مبتنی باشد.

لذا بنا بر تعریف ذکر شده می توان بیان نمود که 'اندازه گیری صرفا یک توصیف کمی از رفتار یا توانایی های یادگیرنده است. (نمرات امتحانات) ولی ارزشیابی هم توصیفی کمی و هم کیفی از رفتار بدست می دهد (مقایسه با استاندارد). بنابراین اندازه گیری پایه و اساس ارزشیابی درست را تشکیل میدهد.

در ارزشیابی تحصیلی و تربیتی معمولا از امتحان که وسیله اندازه گیری است جهت بدست آوردن اطلاعات مورد نیاز استفاده می شود.

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

متداول ترین وسیله اندازه گیری پیشرفت تحصیلی در روانشناسی و آموزش " آزمون " است. امتحانات پیشرفت تحصیلی را میتوان از نظر ملاک اندازه گیری در دو گروه طبقه بندی نمود.

۱- امتحاناتی که بر اساس ملاک مطلق تهیه میشوند.

۲- امتحاناتی که بر اساس ملاک نسبی تهیه میشوند.

ملاک مطلق 'حداقل میزان پیشرفت فراگیر را در انتهای دوره آموزشی تعیین می کند. (دانشجو باید حداقل ۹۰ درصد سئوالات امتحانی را بدرستی جواب دهد). گذراندن موفقیت آمیز امتحاناتی که متکی بر ملاک مطلق هستند؛ مستلزم یادگیری هدفهای آموزشی وابسته بدان امتحانات در سطح خاصی که استاد تعیین می کند می باشد. به عبارت دیگر سئوالات امتحانات پیشرفت تحصیلی که بر ملاک مطلق استوار هستند ' بر اساس اهداف معلم ساخته ' تدوین میشوند.

ملاک نسبی عملکرد یا پیشرفت فراگیر را با عملکرد سایر فراگیران مقایسه می کند. با استفاده از تست هایی که بر اساس ملاک نسبی تهیه شده اند میتوان پیشرفت فراگیران را نسبت به سایر فراگیران مورد سنجش قرار داد ولی نمی توان استنباط کرد که فرد نسبت به یک ملاک مطلق یا یک هدف معین آموزشی چه وضعیتی دارد. به عبارت دیگر سئوالات امتحان پیشرفت تحصیلی که بر اساس ملاک نسبی تدوین میشوند ' بر اساس اهداف نسبی تهیه میشوند و یا این موضوع در تست های استاندارد به خوبی مشاهده میشود. در روش استفاده از ملاک نسبی نظر این است که بدانیم فراگیر در مقایسه با سایر فراگیران چه موقعیتی دارد (کنکور).

انواع آزمونها :

آزمون به مجموعه ای از سئوالات گفته میشود که برای عرضه به یک یا چند دانشجو در شرایط خاصی طراحی شده است. در این راستا ، آزمونهای مختلف را میتوان با توجه به ویژگیهای گونا گونی که اندازه می گیرند به دو نوع آزمون طبقه بندی نمود:

- آزمونهای توانایی ABILITY
- آزمونهای عاطفی Affective

آزمونهای توانایی :

این آزمون ، توانایی ، آموخته ها ، مهارتها و استعدادهای افراد را می سنجد.

- دسته ای از این آزمونها تواناییهای شناختی cognitive افراد را می سنجد . اینوع آزمون ناظر به گذشته اند.
- دسته ای دیگر توانایی های روانی – حرکتی psychomotor را اندازه می گیرند . اینوع آزمونها ناظر به آینده اند.

آزمونهای عاطفی:

این آزمون وضع موجود آزمون شونده را در موقعیت های طبیعی زندگی می سنجند.

در مجموع میتوان گفت ، آزمونهای توانایی حداکثر عملکرد آزمون شونده را اندازه می گیرند. بدین معنی که نشان می دهند آزمون شونده در بهترین شرایط قادر به انجام چه کاری است . اما آزمون عاطفی بیشتر به امور مشاوره در حل مسائل روانی – تربیتی و حرفهای کمک می کند. محدودیت (عیب) آزمون عاطفی این است که به اندازه آزمون شناختی عینی و دقیق نیستند ، به همین دلیل روانشناسان به اینوع پرسش آزمون نمی گویند.

شاخص های یک آزمون خوب :

یک آزمون خوب دارای ۴ شاخص است .

- اعتبار Validity
- ثبات RELIABILITY
- عینیت objectivity
- عملی بودن Practicability

روش های ارزشیابی و نوع امتحان :

روش ارزشیابی و نوع امتحان که با توجه به هدف و سطوح حیطه های یادگیری (شناختی - روان حرکتی - عاطفی) تهیه و تدوین میشوند بر سه نوع میباشند.

- ❖ شفاهی
- ❖ کتبی
- ❖ عملی

الف : آزمونهای کتبی انشایی شامل موارد ذیل می باشد :

- ❖ آزمون کوتاه پاسخ Short Essay
- ❖ آزمون بلند پاسخ long Essay
- ❖ آزمون تشریحی تغییر یافته Modified Essay هستند.

ب : آزمونهای عینی ' شامل:

- M.C.Q ❖ سئوالات چند گزینه ای
- T/F ❖ سئوالات صحیح و غلط
- Matching ❖ جور کردنی
- Uncued M.C.Q ❖ چند گزینه ای راهنمایی نشده